

Wondermiddel

Afgelopen maanden sprak ik met twintig ketenpartijen over UPV, ofwel uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. Die gesprekken gingen over verpakkingen, elektrische apparatuur en batterijen. De bedoeling van deze UPV-systemen is dat bedrijven zorgen voor het inzamelen en recyclen van hun eigen afvalstromen. Ondanks diverse problemen, worden inzamel- en recyclingpercentages van 48% tot 82% behaald. In vergelijking met andere Europese landen doen we het relatief best goed. Iedereen is het er over eens dat UPV een goede manier is om het afvalprobleem aan te pakken. Maar het kan beter en slimmer.

De lekverliezen zijn namelijk nog aanzienlijk. Dat komt omdat niet-ingezamelde producten en verpakkingen als restafval in de verbrandingsoven verdwijnen of als zwerfafval op straat belanden. Ook worden niet alle producten op de juiste manier ingezameld en verwerkt. Neem elektronisch afval dat bij het oud-ijzer terecht komt. Of stromen die naar landen buiten de EU geëxporteerd worden. Daarnaast is er sprake van uitval in het sorteer- en recyclingproces van slecht gesorteerde en recyclebare fracties. Niet alle ingezamelde afvalstromen zijn bovendien geschikt voor recycling. En tenslotte blijven de mogelijkheden voor reparatie en hergebruik vaak onbenut, waardoor soms nog goed werkende apparaten door de shredder gaan.

Wat kunnen we daaraan doen? Het begint bij het ontwerp van producten en verpakkingen. Producenten moeten al in de ontwerpfase rekening houden met recycling. Hiervoor is het nodig dat producenten én recyclers hun activiteiten beter op elkaar afstemmen. Voor verpakkingen kunnen ze dit vaak binnen Nederland regelen. Neem het Fieldlab Circular Packaging, waar merkeigenaren en recyclers samen werken aan het verbeteren van de sorteerbaarheid en recyclebaarheid van verpakkingen. Elektronica en batterijen zijn onderdeel van een wereldmarkt. Daar bieden de regelgeving voor Eco-design en het Sustainable Products Initiative uitkomst, in elk geval om dit Europees af te stemmen

Tariefdifferentiatie kan 'design for recycling' bevorderen. Wanneer producenten van goed recyclebare producten en verpakkingen een lager tarief

voor inzameling en verwerking betalen, lijkt dit te werken. Dan moet iedereen in de keten het er wel over eens zijn wat goed recyclebaar is. Daarnaast zijn er 'stoor'stromen die het inzamelen, sorteren en recyclen ernstig kunnen verstoren. Denk aan batterijen, kitkokers, lijmtubes en producten met chemicaliën in het afval. Dit probleem kunnen we aanpakken door deze producten te reguleren of door de wenselijkheid en effectiviteit van statiegeld of retourpremies te onderzoeken.

Vanuit een bredere perspectief zien we dat het grootste lekverlies optreedt door het vroegtijdig afdanken van producten. De paradox is dat de huidige UPV-systemen vooral gefocust zijn op het behalen van de wettelijke inzamel- en recyclingdoelen. Ze hebben daardoor een intrinsieke drijfveer om producten snel af te danken. Dat kun je alleen structureel aanpakken door ambitieuze doelen te stellen. Niet alleen voor de afvalfase, maar voor alle fases van de levenscyclus van een product: de productie (ontwerp en inzet van circulaire grondstoffen), het gebruik (reductie, levensduur en hergebruik) en het afvalmanagement (inzamelen, sorteren en recycling). De transitieagenda's circulaire economie zijn daarbij leidend.

'Huidige UPV-systemen hebben een intrinsieke drijfveer om producten snel af te danken'

Ook in een recente studie van CPB en CBL wordt erop gewezen dat UPV werkt, maar dat het geen wondermiddel is voor de transitie naar een circulaire economie. Vooral voor de productie- en gebruiksfase is aanvullend overheidsbeleid nodig. Betere en slimmere UPV-systemen zullen inderdaad leiden tot minder productie en verkoop van producten. Dat is niet erg. Integendeel. Koplopers zijn al druk bezig met de circulaire verdienmodellen van de toekomst, waarbij de consument een gebruiker wordt. ●●●

SIEM HAFFMANS,
STRATEGISCH ADVISEUR
CIRCULAIRE ECONOMIE